INFLUENȚE ȘI ÎMPRUMUTURI RECIPROCE ÎN ARTA POPULARĂ ROMÂNEASCĂ ȘI SĂSEASCĂ

Cîteva considerații de ordin teoretic și etno-sociologic

CORNEL IRIMIE — MARCELA NECULA

Cu privire la relațiile culturale dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare din Transilvania s-a scris relativ mult, mai ales în secolul al XIX-lea și în prima parte a secolului al XX-lea, abordîndu-se diferite aspecte ale acestor relații. Problema este de mare actualitate astăzi, datorită profundelor transformări și modernizări în modul de viață, de care beneficiază, în mod egal, întreaga populație a acestei provincii istorice românești.

Se știe că alături de poporul român autohton — născut din simbioza daco-romană, la care s-a altoit, în secolele VII—VIII, elementul slav — în mileniul al doilea s-au perindat ca năvălitori diferite populații (goții, hunii, gepizii, avarii, ungurii etc.), la care s-a adăugat ulterior populația germană, aceasta constituind, de altfel, singurul element venit și colonizat aici în mod pașnic. S-a spus chiar că, datorită acestui fapt și condițiilor de toleranță și larg spirit umanitar al poporului român, sașii s-au „îmbăștinat" în Transilvania, aceasta devenind adevărata lor patrie, în care și-au putut păstra ființa etnică[1].

O dovadă în plus asupra actualității acestei probleme o constituie însuși faptul că, nu de mult, un simpozion a dezbătut în mod special, această temă, sub lozinca „Siebenbürgen als Beispiel europäischen Kulturaustausches"[2].

Se poate afirma, într-adevăr, că relațiile între locuitorii Transilvaniei s-au desfășurat într-un mod specific de convietuire creatoare, tradiția sănătoasă a acestor relații fiind promovată astăzi la rang de politică de către statul român. S-ar putea cita, aici, dintre multele

---

[1] Paul Philippi, *Tradiția unei rodnice colaborări*, în *Tribuna României*, nr. 15, iunie 1973, p. 10.

[2] *Siebenbürgen als Beispiel europäischen Kulturaustausches, Köln, Wien, Böhlau Verlag*, 1975, 222 p. + 28 pl., în *Siebenbürgisches Archiv dritte Folge*, Bd. 12 (de acum înainte citat Sb. Archiv).

https://biblioteca-digitala.ro

altele, afirmaţia unui publicist elveţian, care afirmă: „Es gibt heute wohl kaum ein Land in Europa, das die kulturelle Autonomie „mitwohnender Nationalitäten" (in Schulen, Theatern, Literatur, Presse, Gottesdienst, Hochschul-Abteilungen) so sehr respektier und demnach die Einheit seiner Gesellschaft wahrt, wie Rumänien"[3].

O permisă care trebuie avută în vedere, de asemenea, este aceea că, în timp ce românii aveau multiple relaţii şi schimburi cu naţionalităţile conlocuitoare din Transilvania, această provincie a ocupat un loc important în ceea ce priveşte tabloul general al relaţiilor cu celelalte provincii istorice româneşti, datorită tocmai unităţii culturale, continuităţii istorice, cît şi conştiinţei unităţii de neam nestinsă de vicisitudinile istoriei.

În aceste condiţii şi în acest cadru este normal ca, în răstimp de un mileniu, să se fi născut relaţii care au dus la influenţe şi împrumuturi reciproce între poporul român şi saşi, în toate domeniile vieţii, deci şi arta populară ca expresie majoră a specificului etno-cultural şi a talentului creator al maselor largi.

Spuneam că problema influenţelor şi împrumuturilor reciproce ca atare s-a bucurat de atenţia a numeroşi cercetători şi publicişti, români, saşi şi maghiari de diferite specialităţi, istorici, sociologi, lingvişti, istorici de artă, etnografi etc. Între aceştia putem cita unele nume mai vechi cum ar fi K. K. Klein[4], A. Veress[5], C. Petranu[6], Şt. Meteş[7], Ch. Viski[8], A. Schullerus[9], B. Bartok[10], E. Sigerus[11], precum şi unele lucrări şi nume relativ mai recente, cum ar fi cele ale lui L. Netoliczka[12], Otto F. Stein[13], N. Dunăre[14], C. Irimie şi Al.

---

[3] Thomas Günther, în *Baseler Nachrichten*, nr. 203, 31 august 1973.

[4] Karl Kurt Klein, *Rumänisch-deutsche Literaturbeziehungen*, Heidelberg 1929.

[5] A. Veress, *Bibliografia română-ungară*, Bucureşti 1931, I.

[6] C. Petranu, *La part des trois nationalités de la Transylvanie dans la formation de son caractère artistique*, în *Revue de Transylvanie*, t. I, nr. 4; idem, *Influence de l'art populaire des roumains sur les autres peuples de Roumanie et sur les peuples voisins*, în *Revue de Transylvanie*, Cluj 1936, p. 278—321.

[7] Şt. Meteş, *Istoria bisericii româneşti din Transilvania*, Sibiu, 1935.

[8] Ch. Viski, *A székely nép művészetéről*, în *Székely Nemzeti Múzeum Emlékkönyve*, Sf. Gheorghe, 1929.

[9] A. Schullerus, *Siebenbürgisch-sächsische Volkskunde*, Leipzig 1926.

[10] Bela Bártók, *Cântece poporale româneşti din comitatul Bihor*, Bucureşti, 1913.

[11] Emil Sigerus, *Die siebenbürgische Volkskunst. Volkskunstausstellung*, Sibiu, 1927.

[12] Luise Netoliczka, *Aufgaben und Methode der sächsischen Volkstrachtenforschung in Siebenbürgen*, în *Siebenbürgische Vierteljahrsschrift*, LVII, nr. 2—3, 1934; idem, *Arta populară săsească*, Vălenii de Munte, 1935.

[13] Otto F. Stein, *Influenţe de civilizaţie rurală în ţinutul Sibiului*, Sibiu 1933, 94 p.

[14] Nicolae Dunăre, *Die Erforschung der Volkskultur im Burzenland*, în *Forschungen zur Volks- und Landeskunde* (de acum citat: FVL), 1959, nr. 2, p. 171—172, idem, *Influenţe reciproce în portul şi textilele populare de pe ambele versante ale Carpaţilor meridionali*, în *Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1959—61*, Cluj, 1963, p. 177—225; idem, *Ethnographiache Beziehungen zwischen den Gebieten diesseits und jenseits der Karpaten*, în *FVL*, nr. 8/2, 1965, p. 5—20.

https://biblioteca-digitala.ro

Schmidt[15], C. Irimie şi J. Bielz[16], C. Irimie[17], C. Bucur[18], E. Breitenstein[19] P. Petrescu[20], I. Weber-Kellermann[21] şi încă mulţi alţii.

Toţi aceştia s-au ocupat special de problema relaţiilor şi schimburilor interetnice, chiar dacă la unii — în trecut mai ales — a existat tendinţa de a minimaliza sau de a exagera un sens sau o direcţie a influenţelor, ori s-au ocupat numai de unele manifestări implicate în procesul de schimb şi influenţe.

Ceea ce devine tot mai evident este faptul că există încă numeroase documente scrise, ca şi elemente concrete şi vii de civilizaţie, culturală şi artă populară care se cer a fi cercetate. Acest lucru este posibil astăzi într-o măsură mai largă datorită interesului comun al specialiştilor români şi saşi, cît, şi datorită cercetărilor cu caracter interdisciplinar practicate pe o scară tot mai largă.

Constituirea unor noi arhive şi colecţii muzeale sistematice în anii de după eliberare şi completarea documentaţiei, îndeosebi ca urmare a aplicării legii privind protecţia patrimoniului cultural naţional, oferă, de asemenea, un cîmp tot mai larg cercetărilor în acest domeniu.

Din analiza numeroaselor lucrări publicate în ultimele trei decenii în România în domeniul istoriei, etnografiei, lingvisticii şi altor discipline privind civilizaţia şi cultura populară, reiese limpede faptul că în acest spaţiu există un substrat şi o indiscutabilă continuitate în toate genurile civilizaţiei, culturii şi artei populare[22]. Acest substrat a suferit, desigur, modificări în timp, atît datorită procesului intern de transformare, cît şi datorită prelucrării unor elemente eterogene, însă totdeauna prin schimb reciproc.

Analizînd datele problemei, cu toată rigurozitatea ştiinţifică, primul aspect pe care-l reţinem este acela că influenţele şi împrumutu-

---

[15] Cornel Irimie şi Alexandrina Schmidt, *Geschichtlich-volkskundliche Bedeutung einer kritischen Auswertung der Leonhard-Handschrift aus dem Jahre 1816*, în *FVL*, nr. 4, 1961, p. 109—130. + ilustr.

[16] C. Irimie şi J. Bielz. *Unbekannte Quellen zur Geschichte der siebenbürgischen Volkstracht des 17—19 Jahrhunderts*, în *FVL*, nr. 1, 1959, p. 173—196.

[17] Cornel Irimie, *Fer interethnische Kulturaustausch in Siebenbürgen — insbesondere im Säiegel der Volkstrachten*, în *Sb. Archiv*, p. 57—61.

[18] C. Bucur, *Zur gegenseitigen Beeinflussung im Bereich der siebenebürgischen Volkskeramik*, în *Sb. Archiv*, p. 184—189.

[19] Ernst Breitenstein, *Zur Frage des Studiums und der Pflege der Kulturtraditionen der Nationalitäten im heutigen Rumänien*, în *Sb. Archiv*, p. 212—218.

[20] Paul Petrescu, *Die Volksarchitektur in Siebenbürgen. Ein fruchtbarer Boden für interethnische Beziehungen*, în *Sb. Archiv*, p. 171—175.

[21] Ingeborg Weber-Kellermann, *Aspekte des Kulturaustausches bei der interetnischen Erforschung eines rumänisch-sächsischen Dorfes in Siebenebürgen*, în *Sb. Archiv*, p. 62—70.

[22] C. Daicoviciu, *Der Ursprung des rumänischen Volkes im Lichte der neuesten Forschungen und Ausgrabungen*, în *FVL*, nr. 10/2, 1967, S. 5—20; P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii româneşti*, Bucureşti 1969, 398 p. + il. şi 1 hartă; C. C. Giurescu, *Contribuţii la istoria ştiinţei şi tehnicii româneşti în sec. XV — începutul secolului XIX*, Bucureşti 1973, 265 p.

https://biblioteca-digitala.ro

rile nu au fost deloc fapte întîmplătoare, ci normale și necesare, căci — așa cum arată și C. Petranu: „des peuples qui vivent durant des certaines d'années côte à côte s'empruntent toujours mutuellement des biens matériels et spirituels"[23]. Și nu numai bunuri materiale, trebuie să precizăm, ci chiar deprinderi și gesturi. Desigur că aceasta presupune convieţuire și contacte îndelungate, ducînd chiar la o atitudine comună și la reacţii asemănătoare, atît faţă de datele mediului natural, cît și în diferite împrejurări istorice.

Al doilea aspect esenţial este acela că schimburile interetnice de bunuri și valori (deci influenţe și împrumuturi) presupun în mod obligatoriu existenţa — și în același timp, menţinerea — specificului etnocultural propriu al părţilor.

Apoi, chiar dacă în anumite perioade sau sub anumite aspecte influenţa este mai puternică dintr-o parte sau alta, aceasta nu înseamnă că avem de-a face cu un raport de inferioritate sau de superioritate, deoarece procesul de influenţe și schimb este, fără îndoială, un act de creaţie, de preluare și de interpretare creatoare, de integrare organică determinată de condiţii și necesităţi social-istorice, cît și de similitudini structurale.

În sipritul unei concepţii ştiinţifice largi trebuie să luăm în consideraţie aspectele concrete ale influenţelor și împrumuturilor reciproce româno-săseşti, care — la rîndul lor — s-au aflat în relaţie cu arta și cultura altor naţionalităţi (de ex. maghiarii). Comentariul făcut de manuscrisul ilustrat al lui Leonhard din anul 1816 este edificator în această privinţă, ca și în ceea ce privește specificul etno-cultural[24]. Prima constatare de ordin general este că în relaţiile interetnice româno-săseşti influenţa săsească a fost mai puternică în ceea ce privește meșteșugurile specializate în evul mediu și în epoca capitalistă, cît și în ceea ce privește arta cultă, pe de altă parte însă în cultura și arta populară influenţa românească cunoaște un registru mai amplu datorită rădăcinilor istorice adînci, marii varietăţi și nivelului artistic deosebit al acestor manifestări.

Aceste împrumuturi și influenţe își găsesc explicaţia în condiţiile social-istorice concrete; important și hotărîtor este însă că prin acest proces s-a ajuns, în final, la apropiere și cooperare.

Referindu-ne, pe scurt, la spaţiul, cadrul și timpul în care s-a desfășurat procesul de viaţă comună și de influenţare reciprocă, trebuie să arătăm că aceasta s-a petrecut în cadrul unor stabile zone etnografice și așezări sau localităţi. Pe ambii versanţi carpatici, deci și în Transilvania, se constată, pe bază de săpături arheologice și pe studii de toponimie istorică și alte documente o locuire neîntreruptă, sub

[23] C. Petranu, *Influence de l'art populaire des roumains sur les autres peuples de Roumanie et sur les peuples voisins*, în *Revue de Transylvanie*, Cluj, 1936, p. 278—321.

[24] C. Irimie și Alex. Schmidt, *op. cit.*

https://biblioteca-digitala.ro

forma unor adevărate „romanii" în primul mileniu al erei noastre (aşa cum le numea Nicolae Iorga), din care s-au dezvoltat cnezatele şi voievodatele. Aceste unităţi locale, ca părţi ale unei unităţi mai mari, sînt creatoare şi purtătoare de civilizaţie şi cultură românească, cu care vin în contact de la început coloniştii saşi. În timp ce însă la români aşezările, datorită ocupaţiei lor principale care era agricultura şi creşterea vitelor, avem de-a face mai ales cu sate răspîndite şi răsfirate, saşii alcătuiesc satele sub forma unor aşezări compacte cu uliţe aliniate şi cu gospodării lipite unele de altele, grupate, mai ales după năvălirea tătarilor din 1241, în jurul bisericilor fortificate ca nişte cetăţi.

Astfel de aşezări compacte vor forma şi românii, mai tîrziu, în cadrul convieţuirii cu saşii, în unele zone sau în aceleaşi localităţi, în jurul Sibiului, Braşovului etc., preluînd de la aceştia — adeseori forţaţi de dispoziţiile autorităţilor politice, cum se pot cita numeroase cazuri, de pildă Jina în apropierea Sibiului — modelul, dacă se poate spune aşa. Raţiunea, acolo unde s-a produs acest lucru, era de a putea controla aşezările româneşti, în ceea ce priveşte impozitele sau obligativitatea serviciului militar. A fost o influenţă forţată administrativ, am putea spune, dar pînă la urmă acceptată.

Pînă astăzi însă, în zonele de veche tradiţie, cum ar fi în Munţii Apuseni, în Mărginimea Sibiului, în zona Bradului etc. aşezările româneşti acoperă mari suprafeţe, cu gospodării risipite. Chiar acolo însă unde s-au format sate compacte (de ex. în jurul Sibiului), hotarele la deal şi munte sînt împînzite de aşa-zisele „colibi" sau „sălaşe", adevărate gospodării ce dublează pe cele din satele de la cîmpie şi unde oamenii îşi desfăşoară activitatea productivă o bună parte a anului.

În ceea ce priveşte arhitectura, cu construcţii din lemn şi piatră la români, cu planimetrie, forme şi proporţii specifice, cu interiorul organizat după reguli străvechi în trei încăperi, între care una şi azi poartă denumirea de „celariu", (cu locul fix al vetrei, al mesei, paturilor etc.), aceasta s-a păstrat nealterată, mai ales în zonele de munte pînă în timpul nostru. În lucrarea sa de doctorat Otto F. Stein consacră un capitol special intitulat „Forma originală a casei româneşti şi dezvoltarea ei", arătînd desigur şi unele influenţe săseşti ulterioare[25]. Înlocuirea caselor din lemn şi piatră cu construcţii din cărămidă şi cu alte materiale, precum şi preluarea altor forme, trebuie considerat mai puţin ca proces de influenţare şi preluare de la saşi, ci mai mult ca relaţie şi influenţă a oraşelor asupra satelor, în a doua parte a secolului al XIX-lea şi la începutul secolului al XX-lea.

În alt sector, ceea ce recunosc toţi cercetătorii este faptul că arta prelucrării lemnului la români, atît pentru construcţii, cît şi pentru confecţionarea mijloacelor de transport (ex. sănii, căruţe), sau pentru

[25] Otto F. Stein, *op. cit.*, p. 67.

https://biblioteca-digitala.ro

unelte de uz gospodăresc şi vase, a influenţat pe coloniştii saşi[26], care şi-au procurat adeseori aceste piese de la meşterii români, aşa cum românii, la rîndul lor, — mai tîrziu, în timp — îşi vor procura, în primul rînd cei mai înstăriţi, ceramică pictată sau mobilier pictat din tîrguri, de la meşterii saşi. Este de subliniat însă faptul, constatat de altfel şi în relaţia cu unele centre meşteşugăreşti maghiare (de ex. ceramica de Ocna Sibiului), că meşterii lucrau adeseori după gustul populaţiei româneşti.

Un domeniu necercetat în trecut decît parţial şi întîmplător, care se bucură astăzi şi pe plan internaţional de atenţie din partea istoricilor şi etnografilor, este cel al civilizaţiei tehnice populare, al uneltelor şi mai ales al instalaţiilor acţionate de forţa apei. Este vorba de procedee şi de o experienţă multiseculară, în care românii au excelat, fiind dovedit faptul că încă în mileniul I foloseau instalaţii pentru măcinat boabele, ori pentru tescuit uleiul, sau pentru prelucrat minereul, cît şi pentru perfecţionarea ţesăturilor lucrate la război cu ajutorul „pivelor" (de la latinescul „pilla"), unelte ce poartă în unele locuri, chiar pînă astăzi, numiri şi mai vechi, de origine dacică, „ştează". În acest sector, atît tipologia, răspîndirea şi frecvenţa acestor instalaţii, cît şi denumirile, în marea lor majoritate de origine latină, dovedesc existenţa unui puternic fond cultural autohton cu care saşii — ca şi alte populaţii conlocuitoare — au venit în contact şi au beneficiat de ele, la venirea lor aici[27].

În ceea ce priveşte ornamentica s-a vorbit şi s-au scris lucrări privind influenţa stilului geometric românesc în artele populare decorative ale saşilor, secuilor ori maghiarilor. S-a încercat acreditarea ideii că geometrismul ar fi doar rezultatul unor procedee tehnice (ex. la ţesut, brodat), dovedindu-se pînă la urmă adevărul că este vorba de o concepţie şi un stil ce tinde spre abstractizare şi redarea esenţialului, atît de ordin funcţional, cît şi simbolic.

În fine, capitolul, care, pe bună dreptate, s-a bucurat cel mai mult de atenţia cercetătorilor este însă cel al portului popular, unde — trebuie să precizăm încă de la început — înşişi cercetătorii saşi, ca I. Brenndörfer sau Karl K. Klein, iar mai tîrziu şi L. Treiber-Netoliczka[28], recunosc o puternică influenţă a fondului primar al costumului românesc, aşa cum — pe de altă parte — mai tîrziu, în secolul al XIX-lea se fac resimţite incontestabile împrumuturi în portul popular

[26] *Ibidem*, p. 58.

[27] C. Irimie, *Pivele şi vîltorile din Mărginimea Sibiului şi de pe valea Sebeşului*, Sibiu 1956, 100 p. cu il.; idem, *Anchetă statistică în legătură cu reţeaua de instalaţii tehnice populare acţionate de apă pe teritoriul României (Vechimea, tipologia, răspîndirea şi frecvenţa lor)*, în *Cibinium 1967—68*, *Sibiu* 1967—68, p. 413—487.

[28] Brenndörfer János, *Román elemek az erdélyi szász nyelvben*, Budapest 1902, K. K. Klein, *op. cit.*; L. Treiber-Netoliczka, *Der Kulturaustausch zwischen siebenbürgischen und aussersiebenbürgischen Volkstrachten*, în *Sb. Archiv*, p. 154—170.

https://biblioteca-digitala.ro

românesc, ce apar mai cu seamă odată cu folosirea unor materiale de fabrică.

Constatăm, încă la primii cercetători (A. Schullerus, E. Sigerus etc.), că influenţa românească în portul săsesc îşi are explicaţia, după N. Dunăre şi L. Treiber-Netoliczka în faptul că majoritatea materialelor prelucrate din lînă erau furnizate de către români, aceştia fiind nu numai crescători de oi, ci şi prelucrînd în instalaţii de industrie ţărănească (pive, dîrste şi vîltori) postavul, ori chiar furnizînd piese de port gata lucrate pentru ţăranii saşi[29].

Influenţele au fost în mod cert reciproce, chiar dacă exemplele pe care le furnizează autorii citaţi mai înainte dovedesc cu evidenţă, în numeroase zone şi centre, o mai puternică influenţă românească, în unele genuri ale artei populare. Astfel, în zona Bistriţei saşii purtau pantaloni de pănură, lucraţi chiar de români, aşa cum în satele din jurul Năsăudului, purtau un „suman" pe care îl numeau „Kotzen", sau chiar „szukman". La fel, denumirile altor piese cu nume româneşti (zonder = ţundră, säcke = zeghe, zaricke = sarica etc.) dovedesc o influenţă certă. Uneori aceste piese erau interzise de către conducerea comunităţii în portul de sărbătoare. Interesant este că „sarica" apare şi la landlerii din jurul Sibiului[30].

Vorbind despre piesele lucrate din blană sau despre tehnica broderiei pe dos, în alte studii se ajunge la aceleaşi concluzii: „Die Vorliebe des sächsischen Bauern für die Pelzbekleidung kann auf Einfluss zurückgeführt werden, die von der rumänischen Tracht ausgingen, besonders was die Pelzmützen aus weissem oder schwarzem Fell anbelangt. Dies gilt auch bezüglich der Anwendung der „pe dos" — Stickereitechnik auf den Männerhemden des Nösnergebiets. Dort ist ein anderer erheblicher Einfluss rumänischer Tracht bei den in bunten Querstreifen gewebten Wollschürzen, den sogenannten „Harras" — Schürzen, bemerkbar und bei der Verwendung bunter Seidenquasten, „Tschutschker" auf den Pelzen und Brustpelzen"[31].

Cojocul ca piesă şi purtatul cămăşii peste pantalon constituie, de asemenea, elemente de certă influenţă românească[32].

Alte influenţe şi preluări constată N. Dunăre şi L. Treiber-Netoliczka în sudul Transilvaniei, în portul popular din zona Sebeş[33].

Tot în sudul Transilvaniei, în zona Tîrnavelor, un alt autor constată influenţe în acelaşi sens[34].

---

[29] N. Dunăre-L. Treiber-Natoliczka, *Rumänische, sächsische und ungarische Beziehungen auf dem Gebiete der Volkskunde*, în *FVL*, nr. 4, 1961, p. 54—55.

[30] *Ibidem*, p. 55.

[31] C. Irimie şi J. Bielz, *op. cit.*, p. 192.

[32] A. Schullerus, *op. cit.*, p. 57 şi următoarele.

[33] N. Dunăre-L. Treiber-Netoliczka, *op. cit.*, p. 57.

[34] I. Drăgoiescu, *Einige Bemerkungen zu dem Artikel „Rumänische, sächsische und ungarische Beziehungen auf dem Gebiete der Volkskunde*, în *FVL*, nr. 6, 1963, p. 221.

https://biblioteca-digitala.ro

Autorii care au studiat mai recent problema influenţelor de acest gen, — N. Dunăre şi L. Treiber-Netoliczka — afirmă, cu bună dreptate, că aceste influenţe au fost intense acolo unde aşezările româneşti şi săseşti s-au aflat în cea mai apropiată vecinătate, în zonele Bistriţei, Sibiului, Braşovului şi unde românii practicau ocupaţii producătoare de materiale necesare confecţionării pieselor de port sau pentru alte necesităţi[35].

Desigur, relativ mai nouă, dar nu mai puţin semnificativă, a fost şi influenţa săsească asupra portului românesc, aşa cum arată, cu numeroase exemple aceiaşi autori[36].

Datele publicate în unele monografii zonale privind portul popular, cum ar fi cele privind sud-vestul Transilvaniei, relevă preluarea unor piese şi a unor denumiri din portul săsesc, deşi structura generală a portului, croiul pieselor şi ornamentica chiar păstrează elementele de bază ale portului popular românesc[37].

Aşa cum reiese din cele arătate, influenţele reciproce au însemnat aproape totdeauna şi o preluare a unor termeni specifici din limba respectivă. În acelaşi timp, aşa cum arată mai mulţi autori, influenţa culturii populare în general, a fost mai extinsă, cum ar fi de pildă în dans şi muzică[38], dar mai ales în obiceiuri, cum arată de pildă I. Brenndörfer[39].

În încheiere, din cele arătate este evident că între români şi saşi s-au produs, treptat şi diferenţiat, influenţe şi împrumuturi reciproce, deşi saşii au trăit sute de ani ca minoritate în unele comunităţi închise şi cu o organizare specifică. Aceste relaţii şi influenţe nu au afectat, nici la unii, nici la alţii, structura şi profilul etno-cultural propriu.

Ceea ce interesează astăzi este în ce măsură şi în ce fel îşi menţine fiecare specificul propriu, precum şi în ce măsură au contribuit saşii, împreună cu maghiarii şi cu alte naţionalităţi, alături de poporul român, la îmbogăţirea patrimoniului cultural comun. Într-un studiu mai recent se arată: „Un capitol special ar merita, într-o lucrare mai amplă, să fie consacrat participării creatoare a naţionalităţilor conlocuitoare (maghiari, saşi etc.) la determinarea profilului etno-cultural al Transilvaniei, contribuţia acestora fiind evidentă în toate acele zone în care trăiesc alături de români, de sute de ani, îmbogăţind prin hărnicia şi talentul lor patrimoniul cultural, cum este cazul populaţiei maghiare în unele zone în jurul Clujului, pe Mureş sau în vestul ţării (ex. Satu Mare, Arad), ori populaţia săsească, a cărei cultură şi artă

[35] N. Dunăre-L. Treiber-Netoliczka, *op. cit.*, p. 54.

[36] *Ibidem*, p. 57.

[37] C. Irimie, *Portul popular din Ţara Oltului, zona Făgăraş*, Bucureşti 1956, 79 p. cu pl.; idem, *Portul popular din Ţara Oltului, zona Avrig*, Bucureşti 1957, 80 p. cu 48 il.; idem, *Portul popular din zona Perşanilor. Ţara Oltului, Bucureşti 1958, 104 p.* cu il.

[38] C. Petranu, *op. cit.*, p. 316.

[39] I. Brenndörfer, *op. cit.*, p. 91—92.

https://biblioteca-digitala.ro

populară dă o notă distinctă Ţării Bîrsei, zonelor de pe Tîrnave, ţinutului Bistriţei, zonei Sebeş-Alba şi bineînţeles, Sibiului, atît prin tipul specific de aşezări, prin arhitectură, cît şi prin port popular şi obiceiuri[40].

Cunoaşterea ştiinţifică, deci obiectivă şi complexă, a acestor realităţi este cu atît mai necesară astăzi cu cît convieţuirea paşnică şi creatoare a devenit un proces conştient[41].

Este evident deci faptul că influenţele şi împrumuturile reciproce în civilizaţia, cultura şi arta populară la români şi la saşi s-au exercitat în diferite domenii şi în mod diferenţiat în ceea ce priveşte materialele, tehnica de lucru şi decorul, uneori preluîndu-se sau împrumutîndu-se piese în totalitatea lor (ex. mobilier, pălării sau alte piese de port) alteori numai elemente ale acestora, precum şi denumirile lor.

Rolul determinant l-au jucat condiţiile social-economice specifice unei anumite epoci istorice, aşa cum, pe de altă parte, trebuie să ţinem seama de faptul că influenţa săsească a fost adeseori, cel puţin implicit, în bună parte, o influenţă a oraşelor, confundîndu-se adeseori termenul de „nemţesc" cu cel de „orăşenesc". Desigur procesele au fost complexe şi numai o cercetare ca atare (istorică, etnografică şi sociologică) va putea duce la lămurirea aspectelor esenţiale.

Cunoscînd temeinic trecutul comun de luptă şi de muncă creatoare, se vor găsi, atît pentru prezent cît şi pentru viitor, în noile condiţii de viaţă, căi şi mijloace de a valorifica tradiţiile şi de a stimula formele noi care se nasc.

DER GEGENSEITIGE EINFLUSS UND LEIHE DES RUMMÄNISCHEN UND SÄCHSISCHEN VOLKSKUNST

Zusammenfassung

Die Voraussetzung von welcher die Arbeit beginnt ist der Entwicklung der Beziehungen festgebunden. Entwickelte sich unter konkreten sozial-geschichtlichen Bedingungen zwischen den rumänern und mitwohnenden Nationalitäten aus Siebenbürgen.

Die beziehungen zwischen den Rumänen und Sachsen die Arbeit unterstrichte den gegenseitigen Beitrag und Einfluss. Im Absicht zu konkretisieren, die Verfasser weilen bei einigen besonderen Domänen des Volksschaffungen im Gebiete wo die Erforschung stattfand: Arhiteckt, Holzkunst, technische Einrichtungen und Volkstracht.

[40] C. Irimie, *Schiţă cu privire la specificul etno-cultural al Transilvaniei*, în *Transilvania*, an. I, nr. 1, 1972, p. 58—61.

[41] *Ibidem*.

https://biblioteca-digitala.ro